

Nagiyev N.F.

Muxtarov R.M

MÖVZU 14

Mülki Müdafiə xidmətləri və
qüvvələri.

xidmətləri və qüvvələri.

Mülki müdafiə sistemində rabitə və xəbərdarlığın təşkili.

Mövzu 3

Mülki Müdafiə xidmətləri və onların vəzifələri.

MM qüvvələri, onların təyinatı.

Fövqəladə hallar zamanı rabitə.

Fövqəladə hallar zamanı əhalinin xəbərdarlığı.

- Azərbaycan Respublikasının

MM işinə ümumi rəhbərliyi respublikanın Prezidenti həyata keçirir.

Respublika üzrə

Şəhər, rayon,

Şəhər, rayon, kənd, qəsəbə üzrə

Təsərrüfat birlikləri və obyektlər üzrə

• Şəhər, rayon, kənd, qəsəbələrdə icra hakimiyyəti

başçıları və onların

nümayəndələri MM-ə rəhbərlik

edirlər.

- Təsərrüfat birlikləri və obyektlərdə MM-ə rəhbərliyi

**Təsərrüfat birlikləri və
obyektlərdə MM-ə rəhbərliyi
onların rəhbərləri və
sahibkarlar edirlər.**

Mülki Müdafiə xidmətləri

Mülki Müdafiə xidmətləri

❖ *Rabitə xidməti* - rayon (şəhər) rabitə kontorunun bazası əsasında təşkil olunur.

❖ *Tibb xidməti* – tibb müəssisələrinin bazası əsasında yaradılır (xidmət rəisi – rayonun baş həkimidir).

❖ *İctimai asayiş mühafizə xidməti* – polis şöbəsinin bazası əsasında təşkil olunur (xidmətin rəisi – rayon polis şöbəsinin rəisidir).

❖ *Yanğından mühafizə xidməti* – yanğından mühafizə təşkilatlarının bazası əsasında yaradılır (xidmətin rəisi – rayon yağın müfəttişidir).

❖ *Ərzaq və paltarla təchizat xidməti* – rayon istehlak cəmiyyəti və ticarət bazası əsasında yaradılır (xidmətin rəisi rayon istehlak cəmiyyətinin sədridir).

❖ *Heyvanları və bitkiləri mühafizə xidməti* - baytarlıq və aqronomiya idarələrinin bazası əsasında təşkil olunur.

Rayon (respublika) rəhbərliyinin razılığı ilə rayonda başqa xidmətlər də (kommunal-texniki xidmət; avtomobil nəqliyyatı xidməti; maddi-

Rayon (respublika) rəhbərliyinin razılığı ilə rayonda başqa xidmətlər də (kommunal-texniki xidmət; avtomobil nəqliyyatı xidməti; madditexniki təchizat, energetika və b. xidmətlər) yaradıla bilər.

cavabdeh

Müəssisə direktorları, rəhbərləri mülki müdafiəyə cavabdeh şəxslərdir. Onlara aşağıdakı vəzifələr həvalə olunur:

- Obyekt dəstələri yaratmaq, onları lazımi əmlakla təchiz etmək və bu dəstələrin döyüş hazırlığını təmin etmək;
- Əhaliyə FH-dan mühafizə tədbirlərinin öyrədilməsini təşkil etmək;
 - MM dəstələri və əhali üçün xüsusi əmlak və fərdi mühafizə vasitələri əldə etmək, bunları toplayıb saxlamaq;
 - Vəzifəli şəxslərə, dəstələrin şəxsi heyətinə və əhaliyə FH təhlükəsi haqqında vaxtında xəbər vermək;
 - Ölkənin müdafiəsi üzrə tədbirlərin yerinə yetirilməsinə rəhbərlik etmək;
 - Profilaktika, epidemiya, epizootiya və s. tədbirləri təşkil etmək;

-
-
-
-
-
-
-

və s;

Rayonun mülki müdafiə dəstələri.

Rayonun müəssisələrində bu dəstələr yaradılır: xilasedici dəstələr (komandalar), kəşfiyyat qrupları (mənzillər), ətraf mühitin radioaktivliyini müşahidə postları, rabitə qrupları, sanitariya təhlükəsizliyi dəstələri, yüngülsöndürən komandalar (bölmələr), ictimai asayişin mühafizə dəstələri (komandaları), zərərsizləşdirici komandalar (qruplar), kənd təsərrüfatı heyvanlarını və bitkilərini mühafizə

Əsasən, rayonun müdafiə qüvvələri tərkibində xüsusi təyinatlı qüvvələr təşkil edilir.

Rayonun mülki müdafiə dəstələri.

Xilasedici dəstə 2-4 komandadan ibarət olub, obyektin əsas mülki müdafiə dəstəsi sayılır. Xilasedici dəstə zədələnmiş adamları axtarmaq, uçuqunlar altından, dağıdılmış sığınacaq və binalardan çıxarmaq,

Rayonun mülki müdafiə dəstələri.

Sanitar drujinası dəstəsi 4-5 sanitar drujinasından ibarətdir və kütləvi zədələnmə ocağında zərər çəkmiş adamlara ilk tibbi yardım göstərmək üçün nəzərdə tutulur. Sanitar drujinaları – beş manqadan ibarətdir; kənd təsərrüfatı və orta təhsil müəssisələrinin, bazası əsasında yaradılır. Drujinalar zərər çəkmiş şəxslərə zədələnmə ocağında ilk tibbi yardım göstərmək üçündür.

Ətraf mühitdəki obyektlərin radioaktivliyini müşahidə postları müəssisə və obyektlərdə radioaktiv, kimyəvi və bakterioloji vəziyyəti

barədə obyektin MM qərargahını məlumatlandırmaq üçündür.

Mülki Müdafiə qüvvələri

Mülki müdafiə qüvvələri mülki müdafiənin qoşun hissələrindən, ştatlı qəza-xilasetmə dəstələrindən, hərbiəşməmiş mülki müdafiə dəstələrindən, həmçinin nazirliklərin, baş

idarələrin və icra hakimiyyəti başçılarının tabeliyində qalmaqla xüsusi mülki müdafiənin vəzifələrinin yerinə yetirilməsinə cəlb olunan müxtəlif dəstələrdən, təşkilatlardan və idarələrdən ibarətdir.

Mülki müdafiə qüvvələri FH-ın nəticələrini aradan qaldırarkən X və DTİ yerinə yetirmək, bu işləri təmin etmək, eləcə də mülki müdafiə üzrə başqa vəzifələri icra etmək üçündür.

Mülki Müdafiə qüvvələri

Mülki müdafiə qüvvələrinin əsasını hərbişməmiş dəstələr təşkil edir. Bunlar sülh və müharibə vaxtı yerinə yetirilən tədbirlərdə iştirak edən mülki müdafiə qüvvələrinin sayca ən böyük hissələridir.

Ərazi və sahə orqanları tərəfindən yaradılan hərbişməmiş ümumi və xüsusi mülki müdafiə dəstələri bilavasitə həmin orqan rəhbərlərinin sərəncamı ilə fəaliyyət göstərir.

Xatırladaq ki, mülki müdafiə dəstələri ərazi-istehsalat prinsipi üzrə Naxçıvan Muxtar Respublikasında, rayonlarda, şəhərlərdə, obyektlərdə və yaşayış məntəqələrində yaradılır.

Mülki Müdafiə qüvvələri

Mülki müdafiə dəstələri əmin-amanlıq dövründə ayrı-ayrı təsərrüfat obyektlərində yaradılır. Dəstələr adamlarla, əşyalarla, texniki və nəqliyyat vasitələri ilə, təşkilatın hesabına normalara uyğun olaraq təchiz olunurlar.

Hərbi ləşməmiş mülki müdafiə dəstələrinə Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı olan 18 yaşından 60 yaşadək kişilər, 18 yaşından 55 yaşadək qadınlar cəlb edilirlər. Birinci və ikinci qrup əlillər, hamilə və 8 yaşınadək uşağı olan qadınlar, həmçinin

3 yaşadək uşağı olan orta və ali tibb təsilli qadınlar dəstələrə cəlb olunurlar.

Mülki Müdafiə qüvvələri

Mülki müdafiə dəstələri tabeliyinə və yerinə yetirdikləri vəzifələrə görə aşağıdakı növlərə bölünürlər:

Tabeliyinə görə

- ərazi dəstələri;
- obyekt mülki müdafiə dəstələri.

Yerinə yetirdikləri vəzifələrə görə

Yerinə yetirdikləri vəzifələrə görə

- obyektlərdə ümumi məqsədli mülki müdafiə dəstələri;
- xidmət dəstələri (xüsusi məqsədli dəstələr);
- ixtisaslaşdırılmış dəstələr.

Mülki Müdafiə qüvvələri

Ümumi məqsədli dəstələr zədələmə ocağında xilasetmə işləri aparmaq, təbii fəlakətlərin və istehsalat qəzalarının nəticələrini aradan qaldırmaq üçün nəzərdə tutulur. Yığma komandalar (qruplar), xilasetmə dəstələri (komandaları, qrupları), yığma mexanizasiya dəstələri (komandaları) ümumi məqsədli dəstələr sayılır.

Mülki müdafiə xidmət dəstələri - xüsusi təyinatlı dəstələr kəşfiyyat, tibbi yardım, yanğınsöndürmə, rabitə, dozimetik və kimyəvi nəzarət və s. məhz xidmət dəstələri sayılır.

Yüksək təhlükəli obyektlərdə (AES, kimyəvi maddələrdən istifadə edən və s.) ixtisaslaşdırılmış dəstələr yaradılır.

Hazırlıq dərəcəsinə görə hərbiləşməmiş dəstələrin bir hissəsi yüksək hazırlıqla saxlanılır (6-8 saat), qalan dəstələr isə gündəlik hazırlıqda olurlar (24 saat).

Mühafizə tədbirləri həyata keçirilərkən mülki müdafiə qüvvələrinə rəhbərlik üçün MM-i idarəetmə sistemi yaradılır. Bu sistemin məqsədi hər cür şəraitdə

MM rabitə sistemi.

Bütün səviyyələrdə rabitə sisteminin əsas vəzifələri tabelikdəkilərin fasiləsiz idarə edilməsini, qarşılıqlı fəaliyyətin təşkil olunmasını və saxlanmasını, həmçinin sərəncamların, signalların və məlumatların vaxtında verilməsi və qəbul olunmasını təmin etməkdən ibarətdir. Rabitə - yuxarı təşkilatın rəhbəri tabelikdəki gücülər və qəncülər həmçinin qarşılıqlı

MM rabbit sistemi.

vasitələri.

MMI rabitə sistemi və rabitə xəbərdarlıq vasitələri.

in bütün vasitələrindən daha geniş istifadə olunur.

Səyyar rabitə vasitələri xüsusən xilasetmə işləri aparılan vaxt cürbəcür operativ sənədləri, şifahi sərəncamları, məlumat və xəbərləri icraçılara, eləcə də yuxarı qərargahlara çatdırmaq üçündür. Səyyar rabitə vasitəsi kimi təyyarələrdən, vertolyotlardan, avtomobillərdən və digər nəqliyyat vasitələrindən, bir sıra hallarda isə piyadalardan da istifadə edilə bilər.

Obyektlərdə, şəhərlərdə rabitə və xəbərdarlıq.

bütün mövcud qüvvə və vastələr, dolayısı rabitə xətlərini bir
müəyyən məqsədlərinə çatdırmaq üçün mümkün olan bütün imkanlarla
planlaşdırmaq və rabitənin bütün növlərindən kompleks halında

Obyektlərdə, şəhərlərdə rabitə və xəbərdarlıq.

Obyektlərdə, şəhərlərdə rabitə və xəbərdarlıq.

Obyektlərdə, şəhərlərdə rabitə və xəbərdarlıq.

- Məftilli rabitə
- Radiorabitə
- Səyyar rabitədən
- Signalla rabitə vasitələri

Obyektlərdə, şəhərlərdə rabitə və xəbərdarlıq.

➤ Məftilli rabitə - rayonun (şəhərin), nazirliyin (yuxarı idarənin)

Obyektlərdə, şəhərlərdə rabitə və xəbərdarlıq.

Əlbəttəki, obyektin əşya qabları, müsbət, neqativ iş

verlərindəki sex və söbə rəisləri və obyektin MM xidmətləri ilə əlaqə

➤ Signalı rabitə vasitələri - sirenalar, signal raketləri və bayraqcıqları həm xəbərdarlıq üçün, həm də MM-in sərəncam və komandalarını çatdırmaqdan ötrü yardımçı vasitələr kimi işlədilir.

Obyektlərdə, şəhərlərdə rabitə və xəbərdarlıq.

bayraqçıları həm xəbərdarlıq üçün, həm də MM–in sərəncam və komandalarını çatdırmaqdan ötrü yardımçı vasitələr kimi işlədilir.

MM xəbərdarlıq sisteminin vəzifələri, təşkili prinsipləri

MM sistemində siqnalların və xəbərlərin verilməsi qaydası belədir: Xəbərdarlıq siqnallarının həm respublika MM qərargahı tərəfindən verilib regional bölmələrə, şəhərlərə və rayon mərkəzlərinə çatdırılması mümkündür, həm də siqnal, məlumat və xəbərlər şəhər, rayon və obyekt MM qərargahlarının özləri tərəfindən verilə bilər. Birinci halda - respublika MM idarəsində yaxud onun şöbələrindən rayon mərkəzlərinə çatdırılan siqnallar yerli qərargah tərəfindən təkrar olunmalı, ərazidəki bütün obyektlər və əhali xəbərdar edilməlidir.

Rəhbər heyət iş və mənzillərdəki telefon vasitəsilə xəbərdar edilir.

Əhaliyə siqnal, xəbər və məlumatlar iş və yaşayış yerlərində müvafiq MM rəhbərləri tərəfindən, eləcə də yerli radioyayım şəbəkəsi ilə çatdırılır.

MM xəbərdarlıq sisteminin vəzifələri, təşkili prinsipləri

Müəssisələrin, təsərrüfatların və digər təşkilatların rəhbələrinə rayonun, bir sıra hallarda isə paralel olaraq nazirliyin MM qərargahları xəbər verirlər. Obyektlərdə isə öz növbəsində əvvəlcədən lazımı avadanlıqla təchiz edilmiş xəbərdarlıq sistemi yaradılır, eləcə də rabitə və xəbərdarlıq sistemi tərtib edilir. Xəbərdarlıq sxemi obyektə rəhbər heyətin, MM dəstələrinin və digər işçilərin iş və işdənkənar vaxt xəbərdar edilməsi qaydasını müəyyən edən sənəddir.

Signal və sərəncamları tez çatdırmaq üçün vacib obyektlərin MMin mərkəzləşdirilmiş avtomat xəbərdarlıq sisteminə qoşurlar. Belə sistem obyektin özündə də yaradıla bilər.

MM xəbərdarlıq vasitələri.

Mərkəzləşdirilmiş avtomat xəbərdarlıq sisteminin tərkibi S-40 və S-28 elektrik sirenalarından, məsafədən idarəetmə məcburi

çağırış aparatıradan və rabitə xətlərindən Sirena S-40 ibarətdir.

S-40 elektrik sirenası küçələrdə qoyulmaq üçündür, səsi 300-700 metrəndən eşidilir. S-28 sirenası isə sənaye müəssisələrinin səsküylü sexlərində qoyulur.

Məsafədən idarəetmə və məcburi çağırış P-160 aparatı elektrik sirenalarının mərkəzdən işə qoşulmasını, xəbərdarlıq siqnallarını vermək üçün radioyayım qovşağı proqramını məsafədən məcburi surətdə dəyişdirilməsini, eləcə də rəhbər heyətin iş və mənzil telefonlarına çağırış siqnallarının məcburən verilməsini təmin edir.

Sirena S-28

P-160 aparatı

Fövqəladə hallar zamanı əhalinin xəbərdarlığı

MM siqnallarının verilməsindən məqsəd – düşmən tərəfindən bilavasitə nüvə, kimyəvi, bakterioloji və d. silahların işlədilməsi ehtimalı yarandığı barədə və dərhal mühafizə tədbirləri görmək lazım olduğu haqqında şəhərlərin və kənd yerlərinin əhalisini vaxtında xəbərdər etməkdir.

Siqnallar MM orqanları tərəfindən növbədən kənar verilir, bu məqsədlə radiodan, televizordan, bütün rabitə vasitələrindən, səs və işıq siqnallarından istifadə olunur. Lakin siqnal və xəbər verməyin əsas vasitəsi – məftilli radioveriliş şəbəkəsidir. Müharibə və sülh dövrlərindəki FH-da hər hansı bir xəbər və məlumatdan əvvəl səs sirenalari, habelə müəssisələrin, nəqliyyat vasitələrinin fit səsləri vasitəsilə “HAMININ DİQQƏTİNƏ” siqnalı verilir.

Fövqəladə hallar zamanı əhəlinin xəbərdarlığı.

Ümumi “Haminin Diqqətinə” signalının verilməsində məqsəd əhalinin diqqətini cəlb etmək və bu signalın ardınca elan ediləcək şifahi xəbər, məlumat və göstərişlərin hamıya çatdırılmasına nail olmaqdır.

Müharibə dövründə “Hamının diqqətinə” signalından sonra yaranmış vəziyyətə görə mülki müdafiənin bu signalları (xəbərləri) verilə bilər: “Hava həyəcanı”, “Hava həyəcanı qurtardı”, “Radiasiya təhlükəsi”, “kKmya həyəcanı”. Bütün əhalinin bu signalları bilməsi mühafizə tədbirlərini tez və dəqiq yerinə yetirməyə, tələfatın miqdarını xeyli azaltmağa imkan yaradır.

MM signalları üzrə bütün əhali üçün davranışın ümumi qaydaları əvvəlcədən, hələ əmin-amanlıq dövründə müəyyən edilir və bütün əhaliyə öyrədilir.

Fövqəladə hallar zamanı əhəlinin xəbərdarlığı.

“HAVA HƏYƏCANI” signalı verilərkən necə davranmalı?

necə davranmalı?

“Hava həyəcanı” signalı bütün əhalini xəbərdar edir ki, bu şəbəkə (rayon) diqqətə layiqdir. Bu an zərbə endirə bilər və qorunmaq üçün dərhal daldalanmaq lazımdır. Sirenaların uğultulu fiti vasitəsilə “**Həminin diqqətinə!**” signalı verildikdən sonra radio və televiziya şəbəkəsilə belə elan edilir: “**Diqqət! Danışır mülki müdafiə qərərgahı! Vətəndaşlar! Hava həyəcanıdır! Hava həyəcanı! Hava həyəcanı!**”. Elan bir neçə dəfə təkrar olunmalı və əhalinin dərhal daldalanması haqqında göstəriş verilməlidir.

şəhərə (rayona) düşmən hər an zərbə endirə bilər və qorunmaq üçün dərhal daldalanmaq lazımdır. Sirenaların uğultulu fiti vasitəsilə “**Hamının diqqətinə!**” signalı verildikdən sonra radio və televiziya şəbəkəsilə belə elan edilir: “**Diqqət! Danışır mülki müdafiə qərərgahı! Vətəndaşlar! Hava həyəcanıdır! Hava həyəcanı! Hava həyəcanı!**”. Elan bir neçə dəfə təkrar olunmalı və əhalinin dərhal daldalanması haqqında göstəriş verilməlidir.

Fövqəladə hallar zamanı əhalinin xəbərdarlığı.

Signal adamlar evdə olarkən verilərsə, mənzildən çıxmazdan əvvəl pəncərələri örtməli, qızdırıcı cihazları, qazı (sobanı), işıqı

söndürməli, dərhal mühafizə vasitələrini, ilk tibbi yardım vasitələrini, həmçinin əvvəlcədən (hücum təhlükəsi yarandığı elan edilən dövrdə) tədarük edilmiş bir qədər ərzaq və içməli su ehtiyatını, sənədləri götürüb dərhal ən yaxındakı sığınacağa (daldalanacağa) getmək gərəkdir.

Bu zaman cəld, lakin təmkinlə və çaxnaşmaya düşmədən davranmaq olduqca vacibdir. Uşaqları kənara buraxmaq olmaz. Sığınacağa (daldalanacağa) girərkən təşviş yaratmamalı, uşaqları, hamilə qadınları, qocaları, əlilləri irəli buraxmalı, orada MM postunun göstərdiyi yerə oturub, müəyyən olunmuş qaydalara və post heyətinin göstərişlərinə dəqiq riayət edilməlidir.

Fövqəladə hallar zamanı əhəlinin xəbərdarlığı.

Signal adamlar işdə olarkən verilərsə, müəssisədəki (sexdəki) xüsusi təlimatda göstərilən tədbirlər dəqiq yerinə yetirilməlidir. İşlədilən dəzgahı, aqreqatı dayandırmaq, cərəyanı kəsmək, buxarın, oksigenin, qazın, suyun və s. təzyiqini azaltmaq üçün tədbir görmək lazımdır. Mexaniki sexlərdə, laboratoriyalarda, anbarlarda, yükvurma-boşaltma meydançalarında iş dayandırılmalı, avadanlıq işdən açılmalıdır. Bundan sonra müəyyən olunmuş qaydaya riayət etməklə, sex, briqada, şöbə üçün nəzərdə tutulan sığınacağa (daldalanacağa) getmək lazımdır.

Əgər istehsalat şəraitinə görə aqreqatı, peçi, turbini, texnoloji xətti və s. dayandırmaq qeyri mümkündürsə, onları təhlükəsiz iş rejiminə keçirir, onlara xidmət edən məsul növbətçilər iş yerinin yaxınlığında əvvəlcədən (düşmən hücumu qorxusu elan edilən dövrdə) hazırlanmış fərdi daldalanacaqda gizlənilirlər.

Fövqəladə hallar zamanı əhəlinin xəbərdarlı

“Hava həyəcanı” signalı verilərkən məktəblərdə məşğələlər dayandırılır, bütün şagird (tələbə) və müəllimlər mühafizə yerlərində daldalanırlar; heç bir uşağı evə buraxmaq olmaz. İctimai yerlərdə (mağaza, bazar, kino-teatr və s.) olarkən signal verilərsə, yaxındakı mühafizə qurğusunun yeri barədə müdiriyyətin göstərişini dinləmək və oraya getmək vacibdir. Əgər elə göstəriş verilməsə, adamlar küçəyə çıxmalı və gizlənmə yerini asayış keşikçiləri, MM postlarından soruşmaqla və ya göstərici nişanlara görə müəyyən edib daldalanmalıdırlar.

Fövqəladə hallar zaman əhalinin xəbərdarlığı.

Signal adamlar şəhər nəqliyyatında (avtobus, trolleybus, tramvay) gedərkən verilərsə, nəqliyyat vasitəsinin dayanmasını gözləmək, sonra düşüb sürücünün göstərdiyi yerdə gizlənmək lazımdır. Sürücülər marsrutdakı sığınacaqın (daldalanacaqın)

(daldalanmaq üçün uyğunlaşdırılmış zirzəmilərdə, döşəməaltı yerlərdə və s.) gizlənməlidir. Mal-qara tövlələrdə, dərələrdə, yarğanlarda, meşəlik sahələrdə daldalandırıla bilər. Yaşayış yerindən uzaqda çöldə, sahələrdə işləyən adamlar signal verilərkən

Fövqəladə hallar zamanı əhalinin xəbərdarlığı.

“Hava həyəcanı” signalı üzrə gecələr hər yerdə müəyyən olunmuş işıqgizlətmə rejimi yerinə yetirilir. Belə halda yalnız mühafizə qurğularına və müalicə müəssisələrinə giriş yerlərindəki işıqlar, yanğın söndürmə vasitələrinin işıq göstəriciləri qalacaq, digər bütün işıqlar söndürüləcəkdir. Hər cür nəqliyyat vasitələri dayandırılır, onların və işıqları söndürülür.

“Hava həyəcanı” signalı üzrə

**Fövqəladə hallar zamanı əhəlinin
xəbərdarlığı.
xəbərdarlığı.**

“Hava həyəcanı qurtardı” signalı nə vaxt, necə verilir, signal verilərkən necə davranmalı?

Düşmənin havadan bilavasitə basqın təhlükəsi sovuşduqda mülki müdafiə orqanları **“Hamının diqqətinə!”** signalından sonra radioveriliş şəbəkələri, yerli radio və televiziya stansiyaları vasitəsilə, habelə əldə olan digər üsullarla (telefon, s sucaldan səyyar qurğular və s.) **“Hava həyəcanı qurtardı”** elan edirlər. Signal belə elan edilir: **“Diqqət! Danışır Mülki Müdafiə qərargahı! Havadan basqın təhlükəsi sovuşdu. Hava həyəcanı qurtardı!”**.

Signal verilərkən adamlar komendantın g st rişii ilə sığınacaq v  daldanacaqları t rk edir, hər bir kəs iş yerlərinə qayıdıb işə başlayırlar.

Fövqəladə hallar zamanı əhalinin xəbərdarlığı.

“Radiasiya təhlükəsi” signalı verildikdən necə fəaliyyət göstərməli?

Radioaktiv bulud hərəkət edən istiqamətdəki yaşayış məntəqələrində və rayonlarda radioaktiv zəhərlənmə aşkar olunduqda və ya belə zəhərlənmənin 1 saat müddətində baş verəcəyi gözləndikdə **“Həminin diqqətinə!”** signalından sonra **“Radiasiya təhlükəsi”** signalı verilir. Signal bütün yerli texniki rabitə və xəbərdarlıq vasitələrindən istifadə olunmaqla verilir, yerlərdə isə səs və işıq signalları ilə təkrar etdirilir.

Signal belə elan edilir: **“Diqqət! Danışır mülki müdafiə qərargahı. Vətəndaşlar! Radiasiya təhlükəsi! Radiasiya təhlükəsi!”**. Bu elanla birlikdə görülməli mühafizə tədbirləri barədə, habelə radiasiyanın səviyyəsindən asılı olaraq əhalinin davranış rejimləri (radiasiyadan mühafizə rejimləri) haqqında məlumatlandırılmalıdır.

Fövqəladə hallar zamanı əhalinin xəbərdarlığı

Signal verilərkən əleyhqazı, respiratoru, bunlar olmadıqda tozdan qoruyan parça maska və ya pambıqlı tənzif sarğını taxmaq, ərzaq və su ehtiyatı, dərman, ən zəruri şeyləri götürüb sığınacağa və ya radiasiya daldalanacağına getmək lazımdır. Belə xüsusi mühafizə qurğuları olmayan hallarda radioaktiv zəhərlənmədən qorunmaq üçün daş binalardan, mənzillərdən və zirzəmilərdən istifadə etmək mümkündür. Lakin bu zaman onları kipləşdirmək, qapı və pəncərələri kip bağlamaq, onların qarşısına pərdə çəkmək, bütün deşik və bacaları bərkitmək lazımdır.

Adamlar zəhərli sahələrdə qalarsa və ya zəhərli yerlərdən keçib getməli olarlarsa, onlar fərdi tibb qutularındakı (Aİ-2 tibb qutusu) 1 nömrəli radiasiyadan mühafizə dərmanının həblərini qəbul etməlidirlər. Bu həbləri qəbul etmək qaydası qutudakı təlimat vərəqəsində göstərilmişdir.

Fövqəladə hallar zamanı əhəlinin xəbərdarlığı

“Kimya həyəcanı” signalı verilərkən necə davranmalı?

“Kimya həyəcanı” signalı kimyəvi və ya bakterioloji zəhərlənmə təhlükəsi yarandıqda, və ya belə zəhərlənmələr bilavasitə aşkar edildikdə **“Hamının Diqqətinə!”** signalından sonra texniki rabitə və xəbərdarlıq vasitələri ilə belə elan edilir: **“Diqqət! Danışır mülki müdafiə qərargahı! Vətəndaşlar! Kimya həyəcanı! Kimya həyəcanı!”**. Bu zaman aşkar olunmuş zəhərləyici maddənin və ya yolxucu xəstəlik törədicisinin növü nəzərə alınmaqla, əhalinin davranışı barədə konkret məsləhətlər, məlumatlar verilir. Signal yerlərdə səs və işıq siqnalları vasitəsilə verilməlidir.

Signal verilərkən dərhal əleyhqazı taxmaq, mühafizə paltarlarını geymək və mühafizə qurğusunda gizlənmək lazımdır.

Signal verilərkən sığınacaqda olan adamlar ancaq onun kiçikliyi pozularkən əleyhqaz taxırlar.

Fövqəladə hallar zamanı

Əhəlinin xəbərdarlığı.

NağıyevM

İş yerində olarkən bu signal verildikdən dərhal əleyhqaz taxır və sonra rəhbərliyin göstərişlərinə uyğun hərəkət edirlər.

Adamlar kimyəvi zəhərləyici maddələrlə zəhərlənmiş sahələrdən tez çıxmağa çalışmalıdırlar. Bu məqsədlə hansı tərəfə getmək lazım gəldiyini mülki müdafiə işçiləri göstərməlidirlər. Lakin belə işçilər olmadıqda, onda küləyin səmtində perpendikulyar istiqamətdə getmək lazımdır.

Kənd yerlərində “**Kimya həyəcanı**” signalı verilərkən heyvanları, ev quşlarını, ərzaq və yem ehtiyatlarını, habelə su quyularını mühafizəsi üçün tədbir görülməli, onların kiçikliyi bir daha yoxlanılmalıdır.

Son dərəcə diqqətli olmaq, mülki müdafiə orqanlarının göstərişlərini dəqiq yerinə yetirmək lazımdır.

Kimyəvi və ya bakterioloji zəhərlənmə təhlükəsinin sovuşduğu barədə və bundan sonrakı davranış qaydası haqqında göstərişlər, siqnal verilən hallarda olduğu kimi, rabitə vasitələri ilə veriləcəkdir.